

Słowo wstępne

W kolejnym tomie rocznika „Ars Educandi” zatytułowanym *Sport we współczesnej kulturze i edukacji* prezentujemy rozważania nad sportem i szeroko pojętą aktywnością fizyczną, starając się określić ich miejsce we współczesnej kulturze. Zaprosiliśmy do publikacji interdyscyplinarne grono badaczy – przedstawicieli nauk społecznych i humanistycznych – nie tylko pedagogów, lecz także socjologów, filozofów, psychologów, kulturoznawców czy medioznawców, aby zwrócić szczególną uwagę na to, jak bardzo sport i jego różnorodne przejawy są powiązane z procesami socjalizacyjno-edukacyjnymi.

Przez wiele lat sport jako zagadnienie niedoceniane, traktowane nieco mniej poważnie z perspektywy naukowej, nie znajdował się na liście tematów chętnie podejmowanych przez badaczy. W ostatnim czasie zauważamy jednak wyraźny wzrost zainteresowania tą dziedziną w mediach, kulturze popularnej i społecznej praktyce życia codziennego, co stało się przyczynkiem do pewnej, także akademickiej, refleksji.

Jak zauważają redaktorzy monografii *Socjologia sportu* (2017 r., Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN), Honorata Jakubowska i Przemysław Nosal, sport należy wziąć pod uwagę w naukowych analizach i rozważaniach przynajmniej z kilku powodów. Jednym z nich jest fakt, że „można w nim dostrzec podstawowe elementy obowiązującego ładu kulturowego: konwencjonalność, wymóg stosowania się do reguł, określenie ram normatywnych, delegowanie agend odpowiedzialnych za kontrolowanie ładu itd. [...] Sport pozostaje doskonałą ilustracją procesu społecznego konstruowania i instytucjonalizowania określonych praktyk” (s. 7). Co więcej, sport pokazuje jak w lustrze społecznie cenione wartości: dążenie do perfekcji, przekraczanie siebie i swych ograniczeń, zasady uczciwej rywalizacji i współpracy. Staje się tym samym ważnym czynnikiem socjalizacji i edukacji. Zresztą jego rola na tym się nie kończy. Wspomniani wyżej autorzy wskazują, że „obszar sportu stanowi doskonałe pole ilustracyjne dla wszelkiego rodzaju procesów związanych z mediami, ekonomią, polityką, stosunkami narodowymi, technologią czy marketingiem. Dostarcza on wszak niezwykle wyrazistych przykładów dynamiki w zakresie poszczególnych zjawisk

oraz skupia i intensyfikuje przebieg wielu fenomenów zachodzących w rzeczywistości społecznej” (s. 7).

Nie możemy zapomnieć o jeszcze jednym – o ogromnej popularności, jaką cieszy się ta sfera życia od najdawniejszych już czasów. Ludzie na całym świecie uprawiają sport, śledzą informacje z tego zakresu, kibicują. Dzisiejsze rekordy oglądalności telewizji dotyczą przede wszystkim wydarzeń sportowych. Igrzyska olimpijskie, mistrzostwa świata to spektakle oglądane przez miliardy ludzi na naszym globie. Przyjmując tę perspektywę i to, co wyżej zostało zasygnalizowane, należałoby stwierdzić, że sport jest dziś potężną agendą socjalizacyjną, która jednoczy ludzkość w kręgu pewnych uniwersalnych zasad i wartości.

Również sport w szkole, a konkretnie lekcje wychowania fizycznego, poza edukacją związaną z ciałem, dbaniem o nie i o zdrowie, czyli kształtowaniem postaw prosomatycznych, ma zgodnie z zapisem w podstawie programowej kształtować postawy prospołeczne – niesienia pomocy innym, współpracy czy empatii.

Dziś już zatem, nie mając wątpliwości, że sport to (po)ważny temat, oddajemy ten numer naszego czasopisma w ręce czytelników, aby podzielić się dzisiejszą myślą i najnowszymi badaniami w tej dziedzinie.

Tom otwiera tekst Aleksandry Ostrowskiej i Magdaleny Jochimek pt. *Perfekcja w sporcie jako szansa i zagrożenie dla zawodników*, w którym autorki na podstawie przeglądu wybranych artykułów naukowych zmierzyły się z ideą dążenia do doskonałości w sporcie z perspektywy psychologii.

Kolejny artykuł zatytułowany *W podróży z Darwinem... O zwierzęcych historiach w kontekście ludzkiego życia, aktywności i kultury fizycznej* autorstwa Małgorzaty Obryckiej stanowi refleksję nad sytuacją zwierząt w odniesieniu do życia człowieka, wyznawanych wartości i jego aktywności sportowej.

Natomiast Agata Chruszcz w artykule pt. *Czy Norwedzy wiedzą lepiej? Aktywność fizyczna jako podstawowa potrzeba i prawo dzieci* przedstawia wnikliwą charakterystykę funkcjonowania polskiej i norweskiej systemowej placówki przedszkolnej, starając się odpowiedzieć na pytanie, która z nich lepiej odpowiada na potrzeby najmłodszych.

Sport to także nowe technologie. O tym i o zdobywającym coraz większą popularność zjawisku, jakim jest e-sport, pisze Marta Rukat w tekście pt. *Gry cyfrowe i e-sport jako istotny komponent życia współczesnej młodzieży*. Problematykę związaną z rozwojem technologii podejmuje także Michalina Ignaciuk, prezentując ją w kontekście polskiej edukacji w artykule pt. *Wirtualna rzeczywistość w edukacji. Analiza opinii nauczycieli na temat wykorzystania technologii VR w edukacji szkolnej*.

Aktualny numer czasopisma zawiera ponadto teksty otwierające nowe istotne przestrzenie dla pedagogicznej refleksji. Obszary te wynikają z pewnej potrzeby, która rodzi się na naszych oczach we współczesnej myśli o edukacji. Jarosław Marzec (*Nowe wyzwania dla teorii edukacji – integralna edukacja i mindfulness w edukacji*) przygląda się integralnej edukacji i idei *mindfulness* – inspirowanym myślą Kena Wilbera – jako podejściom, które mogą sprostać wyzwaniom współczesnego

społeczeństwa ryzyka. Wiążą się one ściśle także z kwestią odpowiedzialności, zaprezentowaną w niniejszym tomie w różnych odsłonach przez Sylwestra Zielkę (*Odpowiedzialność i ontologie wychowania*), Bogusława Śliwerskiego (*Autoodpowiedzialność homeschoolersów za edukację własnych dzieci*) oraz Ewę Rodziewicz (*Ejże! To odpowiedzialność stanowi wyzwanie wychowawcze dzisiaj*).

Tom zamyka recenzja autorstwa Volhy Pauliuts, która przedstawiła niezwykle interesującą monografię naukową Katarzyny Pękały-Speer pt. *Wiedza w budowie. O społecznym tworzeniu wiedzy w Wikipedii*. Monografię ukazującą edukacyjny potencjał zasobów encyklopedycznych, budowania wiedzy, a także tworzenia grup społecznościowych zaangażowanych w ten proces.

Serdecznie zapraszamy do lektury 19. numeru czasopisma „Ars Educandi” z nadzieją, że czytelnicy znajdą w nim wiele inspirujących refleksji.

Anna Majer